

SUSTAINABLE ENVIRONMENT RESEARCH INSTITUTE

Chulalongkorn University

ปลูกและปล่อยพลังสายกรีน

วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2567 บทสัมภาษณ์รายการ BETTER FUTURE

<https://www.youtube.com/watch?v=EHncJhKriVE> (นาทีที่ 25:31 - 45:00)

ผู้บรรยาย: ดร.ปัทมา ดันวัฒนะ

ภาพโดย: Sustain Life

บทสัมภาษณ์รายการ BETTER FUTURE (วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2567)

<https://www.youtube.com/watch?v=EHncJhKriVE> (นาฬิกา 25:31 - 45:00)

ดร.ปณิศา ตันวัฒนะ

ปลูกและปล่อยพลังสายกรีน

บทความบรรยาย: ปลูกและปล่อยพลังสายกรีน สู้สังคมที่พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ทวีความรุนแรงขึ้นจนส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างชัดเจนทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทย ภาวะที่อากาศร้อนจัดสลับกับมรสุมน้ำมรสุมจากอุทกภัย ได้สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การตระหนักรู้ถึงภัยคุกคามนี้เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ แต่ต้องเปลี่ยนเป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อ “ปลูกและปล่อยพลังสายกรีน” ของคนในสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรับมือกับความเสี่ยงในอนาคต

Climate Risk and Resilience Research Cluster
กลุ่มวิจัยความเสี่ยงทางสภาพภูมิอากาศและการรู้รับปรับตัว

สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เน้นการศึกษาวิจัยที่ต้องตอบโจทย์สถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะประเด็นด้าน ความเสี่ยงและการรู้รับปรับตัวทางสภาพภูมิอากาศ (Climate Risk and Resilience) งานวิจัยมุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรเอกชน ให้สามารถรับมือกับภัยพิบัติได้ดีขึ้น ผ่านการพัฒนากระบวนการ นโยบาย เครื่องมือ และนวัตกรรมที่เข้าถึงง่ายและนำไปใช้ได้จริง

หน่วยบริการและจัดการคาร์บอน ภาพโดย: สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน

นอกจากนี้ การแก้ปัญหาสภาพภูมิอากาศต้องมุ่งไปที่ต้นเหตุ นั่นคือการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน
สถาบันฯ จึงมีหน่วยบริหารจัดการคาร์บอนเพื่อช่วยให้ทุกภาคส่วนสามารถบรรลุเป้าหมายความเป็นกลาง
ทางคาร์บอน (Net Zero) และบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม

การจัดการความเสี่ยงเชิงปฏิบัติการระดับรากฐาน

แนวทางการแก้ไขปัญหาที่สำคัญคือ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งเน้นให้คนในชุมชนต้องรับรู้และเข้าถึงข้อมูลความเสี่ยงในพื้นที่ของตนเองได้อย่าง
เฉพาะเจาะจง เพราะข้อมูลการแจ้งเตือนภัยในปัจจุบันมักเป็นข้อมูลระดับมหภาคที่ยังไม่ลึกพอที่จะทำให้
ประชาชนตัดสินใจเตรียมความพร้อมได้อย่างถูกต้อง

ชุมชนของคุณ พร้อมรับมือน้ำท่วม มากแค่ไหน?

ERIC – In trend

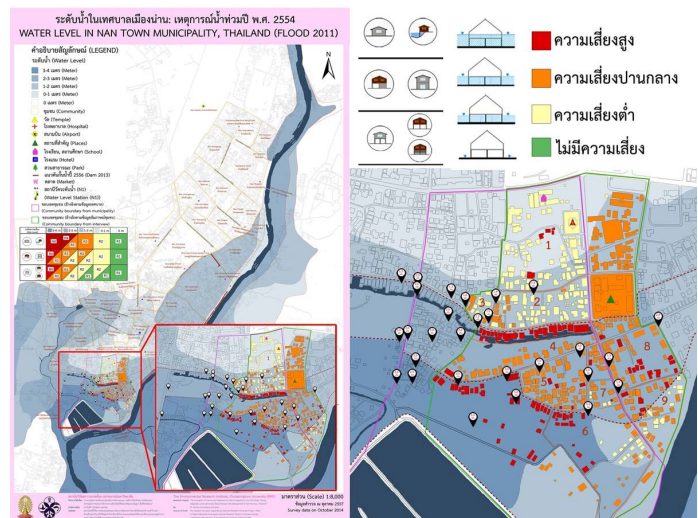

สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Environmental Research Institute, Chulalongkorn University (ERIC)

แผนที่ความเสี่ยงภัยพิบัติชุมชนและแผนที่ความเปราะบางชุมชน ภาพโดย: สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน

สถาบันฯ ได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติโดยชุมชน (Community-Based Disaster Risk Management: CBDRM) เพื่อสร้างองค์ความรู้และเครื่องมือในการทำ แผนที่ความเสี่ยงที่สามารถระบุระดับความเสี่ยงเป็นรายครัวเรือน (สีแดง ส้ม เหลือง) รวมถึงระบุตำแหน่งของกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ เด็ก หรือผู้ป่วย การทำแผนที่ดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เพราะทำให้หน่วยงานภายนอกสามารถส่งมอบความช่วยเหลือ (เช่น ถุงยังชีพ) ได้อย่างตรงเป้าหมายและครบถ้วนตามความต้องการเฉพาะของแต่ละกลุ่ม

หนังสือคู่มือ "การลดความเสี่ยงภัยพิบัติ ด้วยการเพิ่มศักยภาพของชุมชน" โดย ดร.ปณิตดา ตันวัฒนะ

https://seri.chula.ac.th/eric2020/Ebook/2020_001_CDR_DrPunitita.pdf

แผนที่ระดับน้ำในเทศบาลเมืองน่าน ภาพโดย: สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน

แม้ว่ากระบวนการนี้จะได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นต้นแบบที่ใช้งบประมาณน้อยและทำตามได้ง่าย แต่ด้วยจำนวนชุมชนกว่า 80,000 แห่งทั่วประเทศ ทำให้การสร้างความพร้อมยังไม่สามารถทำได้ทันต่อระดับความรุนแรงของภัยพิบัติที่เพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณ

สถานการณ์ความเสี่ยงของประเทศไทยและการเพิ่มศักยภาพ

จากการศึกษาของ German Watch พบว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ใน 10 อันดับแรกของโลกที่มีความเสี่ยงทางสภาพภูมิอากาศสูงที่สุด ซึ่งความเสี่ยงนี้ไม่ได้มาจากตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจาก ความเปราะบางและศักยภาพในการรับมือที่ยังต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ การรับมือกับความเสี่ยงจึงต้องยึดหลักสำคัญคือ ลดความเสี่ยงด้วยการเพิ่มความสามารถ

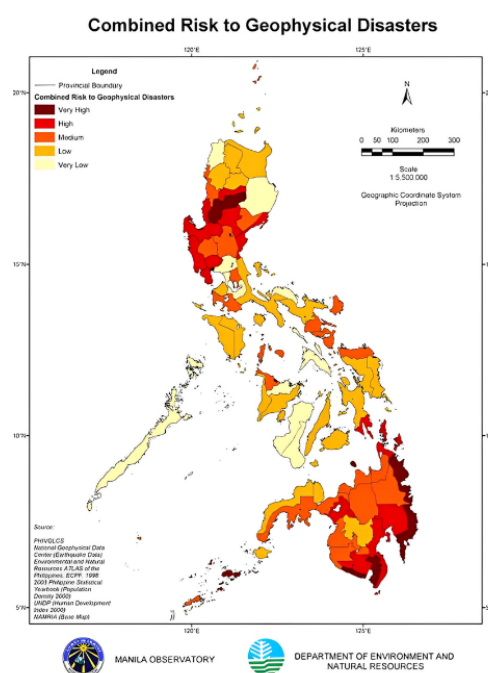

เหตุการณ์น้ำท่วมเชียงใหม่เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2568 ภาพโดย: SPACEBAR

เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถห้ามภัยธรรมชาติได้ การสร้างความเข้มแข็งของตนเองจึงเป็นทางออก เราต้องปรับปรุงทั้งในมิติโครงสร้างและระบบงาน โดยเฉพาะระบบโครงสร้าง

ระบบโครงสร้าง: การพัฒนาระบบแจ้งเตือนและป้องกันภัยที่ดี การวางผังเมืองและการเลือกพื้นที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม

การสื่อสารความเสี่ยง: ต้องเปลี่ยนจากการสื่อสารในรูปแบบแผนที่ภัย (Hazard Map) ที่ระบุแค่บริเวณที่ภัยจะไปถึง ไปสู่ แผนที่ความเสี่ยง (Risk Map) ที่ระบุความเปราะบางของพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนเกิดการรับรู้ความเสี่ยงและนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง

Philippines hazard map ภาพโดย: DEPARTMENT OF ENVIRONMENT AND NATURAL RESOURCES

ในขณะเดียวกัน ภาคการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันผ่านเครือข่ายความเข้มแข็ง ต่อภัยพิบัติไทย เพื่อเร่งสร้างบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านภัยพิบัติ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนไม่ทันต่อความต้องการ และยืนยันว่าปัญหานี้เป็นงานที่ใหญ่เกินกว่าที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะจัดการได้สำเร็จเพียงลำพัง

ข้อสรุป

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นภัยที่คุกคามความเป็นอยู่ของเราทุกคน การตระหนักรู้ เป็นเพียงก้าวแรก แต่ก้าวสำคัญต่อไปคือการลงมือทำร่วมกันเพื่อสร้างศักยภาพในการรับมือ ลดความเสี่ยง ในอนาคต และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีไว้ให้แก่คนรุ่นปัจจุบันและอนาคต การร่วมกันเป็น “กลุ่มคน หัวใจสายกรีน” จึงเป็นความหวังเดียวที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ